

Aleg. 50

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o tępieniu myszy polnych z projektem ustawy
w tym przedmiocie.

Wysoki Sejmie!

Zbyt częste pojawianie się myszy polnych w naszym kraju i to w takiej ilości, że zdolne są wyrządzać w pewnych okolicach dość znaczne zniszczenia ziemiopłodów, było powodem, że Wysoki Sejm nad sprawą tępienia tych szkodników zastanawiał się już niejednokrotnie a nawet w ciągu ostatnich sześciu lat przyznawał na ten cel co roku pewną kwotę do dyspozycji Wydziału krajowego.

Mianowicie przyznane kredyty na cele tępienia myszy polnych wynosiły:

w roku 1895	.	.	.	.	8.000 K
" 1896	.	.	.	.	10.000 "
" 1897	.	.	.	.	8.000 "
" 1899	.	.	.	.	8.000 "
" 1900	.	.	.	.	8.000 "

czyli razem kwotę . . . . . 42.000 K

oprócz subwencji c. k. Rządu po 8.000 K w latach 1897, 1899 i 1900.

Przy pomocy tych funduszków Wydział krajowy, przeprowadzając akcję tępienia myszy polnych w okresie lat powyżej zaznaczonym, miał potrójne zadanie do spełnienia: po pierwsze w razie zachodzącej potrzeby jak najskuteczniej przeciwdziałać rozszerzaniu się szkodników;

po wtóre wypróbować przytem najodpowiedniejszy środek w celu ich tępienia; a wreszcie na podstawie nabytych doświadczeń przy organizowaniu akcji ochronnej, wygotować projekt ustawy o przymusowem tępieniu myszy polnych, najbardziej odpowiadający miejscowym warunkom.

W sprawozdaniach Wydziału krajowego przedkładanych każdego roku Wysokiemu Sejmowi zawarte są szczegółowe przedstawienia dotyczące rozmiarów plagi i sposobów jej zwalczania, jak niemniej skuteczności i przymiotów zarazka, który był używany przy akcji samej, względnie przy próbach w tym celu przedsięwziętych. Nie powtarzając zatem tych szczegółów, podajemy na tem miejscu tylko ogólny obraz tej działalności w okresie lat 1895—1900.

Akcyą ochronną, przeprowadzana kosztem funduszu krajowego wyłącznie na obszarach gmin wiejskich, polegała na dostarczaniu gminom bezpłatnie odpowiedniej ilości środków trujących, których odpowiednie użycie w celu tępienia myszy z reguły odbywało się pod kontrolą Wydziałów powiatowych. W poszczególnych wypadkach, zwłaszcza w powiatach, gdzie akcyą miała być po raz pierwszy przeprowadzona, lub też plaga przybrała większe rozmiary, wysyłał Wydział krajowy na miejsce kraj. nauczyciela weterynaryi.

Poniżej umieszczone zestawienie, zebrane na podstawie relacji nadsyłanych przez Wydziały powiatowe, wykazuje rozmiary, jakie plaga myszy polnych w poszczególnych latach przybrała oraz wysokość pomocy, jaką Wydział krajowy z tego powodu udzielił.

W roku	Zgłoszono do Wydz. kraj. pojawienie się myszy polnych			ilość porcyi zarazka Loefflera dostarczona bezpłatnie	ogólne koszta tężenia myszy polnych wynosiły koron	U w a g a
	z powiatów	z gmin	na obszarze pól w morgach			
1895	23	304	97.392	8.698	8.009 ⁷⁶	{ poza tem 22.000 porcyi zarazka nadesłane przez c. k. Ministerstwo
1896	24	133	25.047	16.310	7.784 ³²	
1897	13	40	13.760	11.450	4.699 ³⁸	
1898	13	118	34.790	34.737	15.056 ¹⁰	
1899	32	399	167.907	34.350	11.501 ⁸⁶	{ wyłącznie na pastę fosforową i w 1 wypadku owies strychnizowany
1900	5	9	1.845	—	650 ⁰⁰	
Ogółem 1895—1900		1.003	340.741	105.545	47.701 ⁴²	

Zauważyć przytem należy, że w tem zestawieniu cyfry odnoszące się do rozmiarów klęski o tyle nie są dokładne, że były gminy nawiedzone plagą myszy polnych, które nie udawały się o pomoc do Wydziału krajowego i nie przeprowadzały tężenia tych szkodników, z drugiej jednak strony zgłoszenia gmin co do obszaru pól nawiedzonych myszami bywały niejednokrotnie przesadzone. Natomiast ogólne koszta tężenia w latach 1895—1900 były znacznie większe od kwoty 47.701 K 42 gr. podanej w tem zestawieniu, gdyż nie biorąc zgoła w rachubę bardzo znacznych kwot wydatków na cele tężenia myszy, wyłożonych z prywatnych funduszów zamożniejszych rolników, należałoby tu jeszcze doliczyć 22.000 porcyi zarazka Loefflera dostarczonego bezpłatnie w r. 1896 przez c. k. Ministerstwo rolnictwa w przybliżonej wartości 8.800 K, i zasilek 3.600 K udzielony w r. 1899 przez c. k. Namiestnictwo na cele zorganizowania akcji ochronnej w powiatach łańcuckim i jarosławskim. Uwzględnivszy to, ogólne koszta tężenia myszy polnych w latach 1895 do 1900 wyłożone z funduszów publicznych wzrosną do kwoty około 60.000 K, czyli rocznie wynosić będą w przecięciu 10.000 K. Zauważyć jednak należy, że w pewnych latach, w których plaga myszy polnych przybrała większe rozmiary, jak n. p. w 1895, 1898 i 1899 r., Wydział krajowy był w możności zaspokoić tylko częściowo o wiele większe zapotrzebowania gmin, niż na to zezwalał fundusz służący do dyspozycji. W jednym r. 1899, w którym zażądano pomocy i nadesłania zarazka na blisko 170.000 m., Wydział krajowy mógł zaspokoić potrzebę zaledwie w $\frac{1}{8}$ części, gdyż do przeprowadzenia akcji ratunkowej na całym obszarze potrzebaby było funduszu przynajmniej 80.000 K.

Z rezultatów osiągniętych w tych latach przy tężeniu myszy polnych, jak niemniej z doświadczeń specjalnie przeprowadzonych w tym celu, Wydział krajowy był już w możności nabrać pewnego przekonania o zaletach, względnie wadach i o skuteczności środków, jakie przy akcji były użyte. W pierwszych latach, stosując się w tym względzie do polecenia Wys. Sejmu, Wydział krajowy zajął się przede wszystkim wypróbowaniem tyfusowego zarazka Loefflera. W tym celu zawartą została umowa z rektorem c. k. Akademii weterynaryi we Lwowie, Dr. Szpilmanem, który po cenie z góry umówionej (40 gr. za 1 porcyę) podjął się producyi tego zarazka i rozsyłania go do gmin na zlecenie Wydziału krajowego.

Na podstawie kilkuletnich doświadczeń Wydział krajowy przyszedł do przekonania, że odpowiednio wyprodukowany tyfusowy zarazek Loefflera posiada w wysokim stopniu własności środka działającego zabójczo na myszy polne i zdolnego szerzyć wśród nich tyfusową zarazę. Przymioty tego rodzaju stawia zarazek tyfusowy wyżej ponad wszelkie trucizny działające tylko bezpośrednio na osobniki, wartość jego jednakże, jako środka przeznaczonego do powszechnego użytku, umniejsza ta okoliczność, że skuteczność jego działania w wysokim stopniu zawisła jest od należytego i umiejętnego użycia i od sprzyjających warunków atmosferycznych. Wobec tego i najlepiej wyprodukowany zarazek Loefflera nie zawsze i nie wszędzie działa

skutecznie, wogóle pewności nie daje, czy przeprowadzona akcja ochronna przyniesie pomyślne rezultaty. Wreszcie co niemniej jest ważnem, zarazek tyfusowy nie działa natychmiastowo, pod jego wpływem zaszczerpiona zaraza zwolna się tylko rozszerza, skutkiem czego pomimo przeprowadzonej akcji, przez pewien czas jeszcze, 8 do 14 dni, zniszczenie ziemiopłodów postępuje. Wydział krajowy uznał zatem, że tyfusowy zarazek przy akcji tępienia myszy polnych bezwzględnie stosowany być nie może i że do powszechnego użycia nie nadaje się; co najwyżej oddawać może pewne usługi w samych początkach rozmnażania się myszy polnych, i w okolicach, gdzie ludność jest intelligentniejsza i obeznana przytem ze sposobem zakładania tego zarazka.

W ostatnich dwóch latach zaczął Wydział krajowy używać przy tępieniu innego środka, mianowicie trutki fosforowej. Natychmiastowa i pewna działalność tej trucizny, stosunkowo nie wielki koszt tępienia przy jej użyciu, gdyż wynoszący około 80 gr. na 1 morg, a przytem łatwość jej użycia i możliwość zastosowania w każdej porze, zalecają ten środek przed innymi, pomimo, że jako trucizna dla życia ludzi i zwierząt niebezpieczna wymaga zachowania pewnych ostrożności przy zastosowaniu. Na razie zatem Wydział krajowy jest zdecydowany używać na przyszłość przy tępieniu myszy polnych przedewszystkiem pasty fosforowej, nie zaniedbując przytem przeprowadzania w dalszym ciągu prób z innymi środkami, które w ostatnich czasach zalecane bywają, jak n. p. z owsem strychnizowanym.

Jednakże i najlepszy środek przeciwko tego rodzaju szkodnikom okazałby się niewystarczającym, wobec nadmiernego rozmnażania się ich i skłonności do przenoszenia się z sąsiednich obszarów. Widocznych rezultatów z tępienia wtenczas dopiero będzie się można spodziewać, jeżeli dobry środek zastosowany będzie we właściwym czasie i na całym obszarze pól zagrożonych plagą myszy polnych.

Te względy uzasadniają w dostatecznej mierze potrzebę przymusowego obowiązku tępienia myszy polnych; to też potrzebę wydania takiej ustawy uznał i Wysoki Sejm w uchwałach z dnia 29. stycznia 1895 r. i z dnia 5. maja 1900 r., wzywających Wydział krajowy do wypracowania i przedłożenia Sejmowi odnośnego projektu.

Przeciw uchwaleniu podobnej ustawy o przymusowym tępieniu szkodników podnoszone bywają zazwyczaj dwa zarzuty: raz, że wydanie takiej ustawy nie powinno wprawdzie nastąpić, aż przyjdziemy w posiadanie środków pod każdym względem doskonałych, a powtóre, że ustawa tego rodzaju choćby była jak najlepszą, nie łatwo da się w życie wprowadzić.

Pierwszy zarzut, o ile dotyczy tępienia myszy polnych, o tyle jest niesłusznym, że dzisiaj posiadamy już środki do tępienia tych szkodników, może niedoskonałe, ale w każdym razie skuteczne i do tępienia nadające się, jak n. p. wyżej omawiana przez nas pasta fosforowa. A jeśli one często nie przynoszą oczekiwanych rezultatów, to dlatego tylko, że nie są we właściwej chwili i nie są powszechnie zastosowane, co jednak tylko przez przymus ustawowy może być osiągniętem. Wytepić myszy polne, które już wyrządziły wielką szkodę, może i pasta fosforowa, nie dopuścić jednakże, aby plaga przybrała wielkie rozmiary, jest zadaniem przezorności i zarządzeń wskazanych ustawą.

Zarzut zaś, że podobne przymusowe ustawy nie łatwo jest w życie wprowadzić, po części byłby słusznym, najmniej jednakże dotyczyć może ustawy o przymusowym tępieniu takich właśnie szkodników. W wypadkach, gdzie obowiązek przymusowego działania trwa bez przerwy, usuwa się z pod kontroli, a niebezpieczeństwo, któremu ma zapobiedz, nie występuje tak widocznie, tam i poczucie nakazanego obowiązku osłabia się z czasem i zanika powoli; tymczasem przy tępieniu myszy polnych rzecz ma się nieco odmiennie: tutaj nie potrzeba tej ciągłej czujności i zastosowywania się do przepisów, ustawa taka w pewnych miejscowościach i przez dłuższy czas nie potrzebuje być wykonywaną, dopiero z chwilą, skoro powstaje obawa rozszerzenia się plagi, jest obowiązkiem władzy dopilnować, aby była należycie zastosowaną. To okresowe pojawianie się myszy polnych daje właśnie gwarancję, że w razie zachodzącej potrzeby przymus tępienia tem ściślej i energiczniej przeprowadzony być może.

Dotychczas z krajów koronnych monarchii austriackiej jedynie Dolna Austria posiada kraj. ustawę o tępieniu myszy polnych z dnia 30. czerwca 1898 r. (Nr. 44 Dz. u. kr.).

Projekt ustawy przedłożony Wysokiemu Sejmowi przy niniejszem sprawozdaniu był przedmiotem obrad kraj. komisji dla spraw rolniczych na posiedzeniu w dniu 11. lipca 1900 r. Komisya uznała również potrzebę wydania podobnej ustawy i wyraziła zgodną opinię co do postanowień w tym projekcie zawartych.

Najważniejsze postanowienia tej ustawy odnoszą się: do oznaczenia stosownej chwili, w której przymusowe tępienie myszy polnych ma się rozpoczynać, dalej co do sposobu pokrywania kosztów, jakich wymaga przeprowadzenie tępienia, a wreszcie i co do stworzenia funduszu potrzebnego na ten cel.

Trudnem jest w ustawie o tępieniu myszy polnych z całą ścisłością określić moment, w którym ma się rozpoczynać obowiązek przymusowego tępienia tych szkodników. Mysze na polach, zwłaszcza w letniej porze spotykamy wszędzie i zawsze, plagą jednakże stają się dopiero z chwilą, gdy się masowo zaczęła pojawiać; tępienie ich w pierwszym w wypadku jest zbędne, w drugim częstokroć już spóźnione; najodpowiedniejsza chwila do rozpoczęcia tępienia jest ta właśnie, gdy myszy skutkiem sprzyjających warunków okazują skłonność do coraz szybszego rozmnażania się a przybytek ich wyraźnie dostrzegać się daje. Granicę tę, ponad zwykły stan; oznaczyćby można liczbą myszy polnych na pewnej jednostce przestrzennej, przecież w praktyce jest tego rodzaju oznaczenie prawie niemożliwe, dlatego w ustawie zadowolnić się należy ogólnikowem oznaczeniem tego momentu (§. 1.), nakazując tępienie myszy polnych, z chwilą, skoro zaczęły się pojawiać w warunkach zagrażających plonom.

Zasadniczym szczegółem tej ustawy jest kwestya ponoszenia kosztów wynikających z przeprowadzenia tępienia, a zatem kosztów robocizny, kierownictwa akcyi i zakupna środków. W zasadzie projekt Wydziału krajowego orzeka, że ogólne koszty tępienia ponoszą strony interesowane w stosunku do obszaru pól, na których tępienie przeprowadzono. Siłę roboczą i kierowników akcyi dostarczają gminy względnie obszary dworskie za zwrotem kosztów, rozdzielonych w powyżej oznaczonym stosunku (§. 7.).

Natomiast przy wygotowaniu projektu Wydział krajowy zastanawiał się bliżej nad tem, kto powinien ponosić koszty zakupna i dostarczania środków służących do tępienia i o ile byłoby w tym wypadku wskazanem przyczyniać się do tego wydatku z funduszu specjalnie w tym celu stworzonego. Opierając się na znajomości stosunków krajowych i pewnej niechęci przy wykonywaniu każdego przymusu, zwłaszcza wśród ludności gmin wiejskich, Wydział krajowy przyszedł do tego przekonania, że przy dostarczaniu środków potrzebnych do tępienia, należy uczynić pewne ułatwienia i dogodności, gdyż samo wykonanie ustawy, pospieszne i należyte jej przeprowadzenie jest w wysokim stopniu zawisłem od współdziałania i pomocy funduszy publicznych. Z drugiej strony przezorność nakazywała przy zapewnieniu tego rodzaju pomocy, nie przyjmować daleko idących zobowiązań, a przytem z natury rzeczy finansowo nieokreślonych, bo zawisłych od rozmiarów każdorazowej klęski, które na przyszłość przewidzieć się nie dadzą. Z tego powodu uważał Wydział krajowy za niemożliwe przyjąć cały ciężar kosztów bezpłatnego dostarczania gminom wiejskim środków służących do tępienia i nie uważał nawet za wskazane w ustawie oznaczyć szczegółowo stosunku tej pomocy. Zdaniem Wydziału krajowego pomoc w tym względzie ograniczyć się powinna do dostarczania potrzebnych środków sposobem zaliczkowym; należytości z tego tytułu pochodzące byłyby ściągane od stron interesowanych w drodze politycznej egzekucyi, Wydziałowi krajowemu zaś przysługiwałoby prawo w poszczególnych wypadkach, w razie istotnie zachodzącej potrzeby i w miarę funduszy służących do dyspozycyi, uwalniać strony od uiszczania tych zaliczek w całości lub w części tylko, albo też wprost dostarczać im tych środków po niższej cenie (§§. 8 i 9.)

W tym celu musiałby być jednak stworzony specjalny fundusz, pozostający pod zarządem Wydziału krajowego. Fundusz taki powinien być stale zasilany, przynajmniej przez pewien dłuższy okres czasu, dlatego też Wydział krajowy w §. 10. projektu określa bliżej sposób powstania tego funduszu, mianowicie: a) z grzywien opłacanych za wykroczenia przeciwko ustawie i b) ze stałej 10-cioletniej dotacyi udzielonej w połowie z funduszy państwa i kraju.

Na razie Wydział krajowy nie określa wysokości tych dotacyi; skoro ustawa niniejsza będzie przez Wysoki Sejm uchwaloną a następnie sankcyonowaną, Wydział krajowy przedłoży w tym względzie przy sprawozdaniu na r. 1902 odnośne wnioski. Na tem miejscu zaznaczyć jednak już należy, że od wysokości dotowanego funduszu

zależnem będzie tem łatwiejsze i pewniejsze osiągnięcie celu wskazanego przez tę ustawę.

Nakoniec przedstawiamy jeszcze obecny stan funduszu przeznaczanego na cele tępienia myszy polnych w r. 1900.

Fundusz ten wynosił:

pozostałość z r. 1899.	.	.	3.098 K 14 gr.
kredyt Wys. Sejmowi na r. 1900	.	.	8.000 " — "
subwencya c. k. Rządu	.	.	8.000 " — "
		razem	19.098 K 14 gr.
wydano na cele tępienia w r. 1900	.	.	650 " — "

pozostało zatem . 18.448 K 14 gr.,

które przeniesione zostały na rachunek r. 1901. Jeżeli pomimo wykazanego zaoszczędzenia Wydział krajowy uprasza Wysoki Sejm we wniosku III. o dalszy kredyt 8.000 K na cele tępienia myszy polnych w r. 1901 i we wniosku IV. stawia podobne żądanie do c. k. Rządu o subwencję, to czyni to skutkiem nabytego doświadczenia w poprzednich latach, wykazującego konieczność znacznie większego funduszu w zapasie przy akcji, której rozmiary z góry przewidzieć się nie dadzą. Licząc się przytem z ewentualnością wejścia w życie ustawy o tępieniu myszy polnych, której projekt obecnie przedkładamy Wysokiemu Sejmowi, Wydział krajowy uważał za pożądanę, mieć z tego powodu w rezerwie większy fundusz do dyspozycji.

Na podstawie niniejszego sprawozdania Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie tępienia myszy polnych.

II. Sejm uchwała ustawę o tępieniu myszy polnych według załączonego % projektu.

III. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt na r. 1901 w kwocie 8.000 K na cele tępienia myszy polnych w kraju i wstawia tę kwotę do rubryki XV. wydatków budżetu krajowego na r. 1901.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby na cele tępienia myszy polnych w r. 1901 udzielił z funduszy państwowych subwencji w tej samej wysokości, co fundusz krajowy, t. j. 8.000 K.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Mieczysław Onyszkiewicz w r.
Członek Wydziału krajowego.

U s t a w a

obowiązująca dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem
Krakowskiem

o tępieniu myszy polnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Jeżeli w obrębie gminy pojawiają się myszy pole w takich warunkach, że zagrażają plonom, gmina ta jest obowiązana przeprowadzić akcyę tępienia myszy w swoich granicach.

Taki sam obowiązek i pod tymi samymi warunkami cięży na obszarach dworskich.

§. 2.

Zarządy kolei żelaznych i dróg wszelkiej kategorii z wyjątkiem dróg gminnych mają obowiązek tępienia myszy polnych corocznie.

§. 3.

Naczelnicy gmin względnie przełożeni obszarów dworskich i c. k. żandarmerya, skoro tylko dowiedzą się o pojawieniu się myszy w groźniejszych warunkach, winni donieść o tem natychmiast c. k. Starostwu i Wydziałowi powiatowemu, wymieniając równocześnie osoby, które według ich mniemania nadałyby się najlepiej na kierowników akcyi tępienia myszy.

Po otrzymaniu doniesień o pojawieniu się myszy c. k. Starostwo zażąda sprawozdań, z zagrożeniem kary przewidzianem w §. 13. tej ustawy, od naczelników i przełożonych obszarów dworskich gmin sąsiednich, celem skonstatowania, czy i tam myszy się nie pojawiły.

Sprawozdania winny być przedłożone z wszelkim możliwym pospiechem o ile możności w krótkiej drodze.

W razie wątpliwości co do treści tych sprawozdań, oraz w wypadkach nieprzedłożenia ich w terminie, władza polityczna przeprowadzi dochodzenia na miejscu.

Wyniki sprawdzone na podstawie doniesień, sprawozdań lub dochodzeń poda c. k. Starostwo natychmiast Wydziałowi krajowemu do wiadomości z żądaniem nadesłania odpowiedniej ilości środków, potrzebnych do wytepienia myszy w dotkniętych klęską gminach i obszarach dworskich, a w miarę potrzeby zawiadomi o tem także Starostwa sąsiednie.

§. 4.

Równocześnie c. k. Starostwo w porozumieniu z Wydziałem powiatowym oznaczy czas, w którym ma się rozpocząć akcyę w gminach i na obszarach dworskich dotkniętych klęską, a zarazem ustanowi bądź dla każdej gminy i każdego obszaru

dworskiego osobnego, bądź też dla pewnej grupy gmin i obszarów dworskich wspólnego kierownika akcji.

O tych postanowieniach c. k. Starostwo zawiadomi natychmiast naczelników gmin i przełożonych obszarów dworskich, wzywając ich zarazem do dostarczenia wskazanej przez kierownika akcji ilości sił roboczych, potrzebnych do przeprowadzenia akcji tępienia myszy, oraz wzywając przeznaczonych kierowników akcji, aby w oznaczonym dniu przybyli do c. k. Starostwa celem pouczenia ich przez weterynarza powiatowego o prawidłowym postępowaniu przy tępieniu myszy.

§. 5.

Właściciele gruntów tak w gminach jak i na obszarach dworskich względnie ich zastępcy (dzierżawcy, użytkowcy, zarządcy gruntów) nie mogą wzbraniać wstępu na grunta osobom przeprowadzającym akcję tępienia myszy. Celem tępienia myszy na gruntach kolejowych i na drogach porozumi się c. k. Starostwo z dotyczącymi organami zarządu w szczególności w tym kierunku, aby to tępienie nastąpiło równocześnie z akcją przeprowadzaną na gruntach gminnych i na obszarach dworskich.

Tępienie myszy na wyżej wspomnianych gruntach mają przedsiębrać odnośnie zarządy administracyjne na swój koszt.

§. 6.

Sił roboczych oraz kierowników akcji dostarczy gmina i obszar dworski za zwrotem kosztów całej w obrębie gminy zapotrzebowanej siły roboczej przez właścicieli, dzierżawców, użytkowników etc. gruntów; w stosunku do wielkości obszaru, na którym tępienie myszy zostało przeprowadzone i według ceny najmu praktykowanej w tym czasie w danej miejscowości.

Jeżeliby zaś gmina lub obszar dworski wzbraniały się dopełnić wogóle obowiązku przeprowadzenia akcji tępienia myszy, tedy zarządzi c. k. Starostwo przeprowadzenie tej akcji z urzędu.

§. 7.

W taki sam sposób, t. j. w stosunku do obszaru gruntów, na których tępienie myszy polnych się odbyło, pokrywają koszta środków tępienia właściciele tychże (dzierżawcy, użytkowcy etc.).

Koszta te mogą być jednakże zaliczkowo pokrywane przez Wydział krajowy z specjalnego funduszu na ten cel utworzonego a zaliczki udzielone, będą ściągane od interesowanych w drodze egzekucji politycznej. W razie stwierdzonej niemożności stron mogą być przyznane częściowe ulgi w zwrocie należności.

§. 8.

Wydział krajowy dostarcza dla gmin i obszarów dworskich potrzebnej ilości trucizny względnie środków tępienia za opłatą kosztów przez gminy i obszary dworskie względnie za częściową opłatą tych kosztów ewentualnie sposobem zaliczkowym na rachunek interesowanych.

§. 9.

Wydatki przewidziane w §§. 7. i 8., jakoteż ulgi przyznane niezamożnym właścicielom (dzierżawcom etc.) gruntów, pokrywane będą ze specjalnie na ten cel utworzonego funduszu, zostającego pod zarządem Wydziału krajowego.

Do funduszu tego wpływają:

- 1) grzywny opłacane za wykroczenia przeciwko niniejszej ustawie;
- 2) stała przez 10 lat dotacja udzielona z zastrzeżeniem konstytucyjnego pozwolenia w połowie z funduszków państwa i kraju.

§. 10.

Starostwo nadzoruje przez swego delegata akcję tępienia myszy w powiecie, funkcyonaryusz ten ma należycie pouczyć kierowników akcji w poszczególnych gminach i czuwać nad jednolitością tejże.

Wynikłe z tych czynności koszta ponosi c. k. Rząd.

§. 11.

Wydział krajowy ma prawo przekonania się o skutecznem przeprowadzeniu akcji.

§. 12.

Naczelnicy gmin i przełożeni obszarów dworskich, którzy zaniedbają donieść w myśl §. 4. o pojawieniu się myszy, lub dopełnić ciążących na nich w myśl tej ustawy innych obowiązków, podlegają karze porządkowej do 20 koron.

Właściciele gruntów w §. 5. wspomniani względnie ich zastępy (dzierżawcy, użytkowcy etc.), którzyby nie dozwolili wstępu na swoje grunta osobom do akcji tępienia myszy przeznaczonym, lub wogóle nie wykonywali zarządzeń wydanych na podstawie tej ustawy, podlegają karze od 2—20 koron względnie karze aresztu od 6 do 48 godzin.

Postępowanie karne w wypadkach, w których chodzi o ukaranie właścicieli gruntów w gminie położonych z wyjątkiem gruntów erekcyonalnych, należy do Zwierzchności gminnych w myśl przepisów ustawy gminnej.

We wszystkich innych wypadkach prawo karania służy c. k. Starostwu.

§. 13.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi rolnictwa i Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.